

วิธีเดินปัญญา ๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันจะรีบเรื่องภาวนาไป การภาวนานี้ส่วนใหญ่เราก็จะเชื่อใช่ไหม ? ทุกคนจะเชื่อพระพุทธ
หมดเลย พระพุทธรูปอย่างไรเราก็จะเชื่อไปหมด แต่อย่างว่าแหละ ในเมื่ออาหาร เห็นไหม ถ้าอาหาร
มันสุกขึ้นมามันเป็นประโยชน์ อาหารอะไรมันยังดิบ ๆ สุก ๆ อยู่ มันไม่เป็นประโยชน์

นี่ก็เหมือนกัน การที่เราเชื่อก่อน เราเชื่อไป มันเชื่อไปเราก็จะคิด ความเห็นของเรามันมี
ความเห็นดั้งเดิมอยู่ พอเชื่อเราก็จะวางสเต็มไปเป็นอย่างที่เราเชื่อ เราคาดเราหมายเลย ทีนี้พอเรา
คาดเราหมาย เราลืมนึกไปอย่างหนึ่งในหัวใจเรา เราไม่รู้เรื่องในโลกนี้ เหมือนที่ที่นักศึกษาเล่า
เรียนมา มันจะรู้แต่เรื่องของในโลกนี้ ความเห็นของโลกนี้ไง คือโลกียะไง แล้วความเห็นอัน
นั้นนะสื่อมาเพื่อจะให้เราเชื่อใช่ไหม ? สื่อมาเพื่อปัญญานี้เพื่อจะให้เราเชื่อ ให้เราเชื่อเป็นเครื่องหมาย

ฉะนั้น เวลาฟังเทศน์ของครูบาอาจารย์ ท่านถึงบอกว่า “ห้ามคาด ห้ามหมาย” นี่มันก็ไป
เข้ากับธรรมะของพระพุทธเจ้า เห็นไหม “อานนทฺ์ เธออย่าถามให้เสียเวลาไปเลย ถ้าผู้ใดปฏิบัติ
ธรรมสมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์ตลอดไป”

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม สมควรแก่การชำระกิเลส นั้น ไม่ใช่สมควรด้วยการคาด
การหมายไป นี่เราเป็นการคาด การหมาย ต้องเป็นสเต็มทั้งหมด ต้องเป็นระบบ แล้วมันเป็นไป
ได้อย่างไร ? นี้ก็ไม่เท่ากัน ลูกออกมาจากพ่อแม่เดียวกันยังจริตนิสัยต่างกัน วิชาบาปรมิของใจ
ที่สะสมมานั้นต่างกัน จะใช้ระบบไหนก็แล้วแต่ ความเห็นจะไม่เหมือนกัน ถึงได้บอกว่าเอา
ขนาดไหนของสมาธิ ขนาดไหนของปัญญาถึงจะเป็นสามัคคีไปได้

อย่างเช่น ๑ กิโลเมตร ๑๐ กิโลเมตร ๒ กิโลเมตรของมรรค ๑ ตัวให้เป็นมรรคสามัคคี มันไม่ใช่ ผู้ใด
ปฏิบัติยากผู้ใดปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่าย เห็นไหม นี่ทำไมฟังเทศน์พระพุทธเจ้าอยู่ สำเร็จไปได้ด้วย

นั่นเลย อันนั้นก็สำเร็จไปได้เลย อันนั้นเพราะว่ามีวาสนาบาร์มีอยู่ข้างหลัง มีวาสนานะ หนึ่งมีวาสนา แล้วต้องประสบปัจจุบันด้วย ถ้ามีวาสนาเก็บไว้

คุณทำไมคนเกิดมาทุกคนอยากเป็นผู้นำของคน ในยุคหนึ่งจะมีกษัตริย์อยู่องค์เดียว แล้วกษัตริย์องค์นั้นต้องมีบาร์มีมากถึงปกครองประเทศได้ แล้วคนที่สมควรจะเป็นกษัตริย์ แต่ยังไม่เกิดในยุคนั้นก็ไปเป็นกษัตริย์ไม่ได้ มันต้องสมควรกับปัจจุบันด้วย ไม่ใช่มีวาสนา วาสนานี้มันมีกาล มันสร้างได้ วาสนาบาร์มีนี้สร้างได้ แล้วก็ใช้ไปมันก็ลดหย่อนไปได้ ฉะนั้น ถึงบอกว่าผู้ใดวาสนาบาร์มีสมควรแล้ว เหมือนกับไข่จะสุก ไข่จะสุกมันต้องจังหวะนั้นปีบมันก็มีอาการสัมพันธ์กันไป มันจะเกิดชีวิตใหม่

จิตนี้ก็เหมือนกัน พระพุทธเจ้าสมัยพุทธกาล เวลาเดินไปเจอครอบครัวนั้นที่ว่ายากจนยากเข็ญใจนั้นนะ แล้วขี้มบอกพระอานนทนะ “ถ้าครอบครัว ๒ คนตายวันนี้ เจอพระพุทธเจ้าตั้งแต่จิตใจเขาเจริญรุ่งเรืองอยู่ อย่างน้อยต้องเป็นพระอนาคามี”

แต่ขณะนี้ก็เจออยู่ ปัจจุบันด้วย นี่ขณะปัจจุบันเจออยู่ แต่เจอต่อเมื่อหัวใจมันเศร้าหมองไปแล้วไง เป็นเศรษฐีคบคิดร้ายมาก แต่คิดการพนันใจ เล่นจนหมดเนื้อหมดตัว จนหมดคณะสมบัตินี้หมดเลย แล้วกลับมาเป็นขอทานไง ก็เจอพระพุทธเจ้าเหมือนกัน แต่ไม่ใช่ปัจจุบันนี้ ปัจจุบันนี้เข้ามาเจอพอดี

นี่ก็เหมือนกัน มีวาสนาบาร์มีด้วยจากอดีตชาติมา มันมีมาหมด เห็นไหม วาสนาบาร์มีมันถึงอยู่ในกำมือของเราไง อยู่ในกำมือ อยู่ในการประพฤติปฏิบัตินี้ไง ถึงว่าแม้แต่เราตั้งใจ เราตั้งใจประพฤติปฏิบัติ เราตั้งใจสะสมใจเดียวกัน มันก็เป็นวาสนาแล้ว วาสนาเพราะมีโอกาสแล้ว นี่เป็นโอกาส ถึงว่าไข่ที่สุกที่เกิดเป็นชีวิตใหม่ขึ้นไป

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราตั้งใจมันก็เป็นไป นี่อำนาจวาสนาไง ถึงว่าเป็นไปไม่ได้ จะให้เป็นสูตรสำเร็จใจ ว่าขนาดนี้ ๆ จะได้เป็น เพราะมันเกี่ยวกับวาสนา เกี่ยวกับจริต เกี่ยวกับนิสัยเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ ถึงได้บอกว่าตอนที่พระพุทธเจ้าแสดงธรรมกับปัญจวัคคีย์ เห็นไหมแสดงธรรมกับปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์ ๕ ใจ ตั้งแต่พระอัญญาโกณฑัญญะมา แสดงธรรมจักๆ จนจบไป “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ”

ทำไมพระอัญญาโกณฑัญญะรู้องค์เดียวละ ? แล้วอีก ๔ องค์นั้นก็ฟังพระพุทธเจ้าเทศน์
ธรรมจกๆ เหมือนกัน พระอัสสชิก็นั่งฟังอยู่พร้อมกันนั้น ความเห็นก็ต้องเหมือนกัน เพราะฟัง
ธรรมมาแล้วอุปัฏฐากพระพุทธเจ้ามาด้วยกัน ปัญจวัคคีย์นี้อุปัฏฐากพระพุทธเจ้ามาด้วยกัน จิตนี้
พยายามทำความสงบมาด้วยกัน ตั้ง ๖ ปีพยายามอุปัฏฐากพระพุทธเจ้ามา ก็พยายามจะเดินตามให้
ได้ไง รอแต่วิชาการของพระพุทธเจ้าที่จะสอนมา รอแต่ธรรมะของพระพุทธเจ้าที่จะสอนมา
เท่านั้นแหละ เพียงแต่ขอให้พูดเบิกทางเถอะ แต่เวลาสอนออกมา เวลาแสดงธรรมจกๆ ทำไม
พระอัญญาโกณฑัญญะรู้ได้องค์เดียว อีก ๔ องค์ทำไมไม่รู้ละ ?

“อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” นี้เพราะความรู้อันนั้นมันเป็นปัจจุบันธรรม เพราะจิตนี้
มันทำงานอยู่พอดี ใจทำงานอยู่พอดี อยู่ในหัวใจใช่ไหม ? รับรู้อยู่ แล้วนี้กระทบเข้าไป เหมือน
การจะรู้ ออก รู้วิธีการเดี๋ยวนั้น รู้อย่างนั้น แต่อีก ๔ องค์ก็ฟังเหมือนกัน แต่รู้แบบไม่เป็นปัจจุบัน
รู้เป็นอดีต อนาคต เทียบเคียง เคลื่อนไหวไป คาดหมายไป มีการคาดการณ์ด้วย คือ
เหมือนกับแสงเลเซอร์ยิงเข้าไปที่เป้าหมายนั้น พระอัญญาโกณฑัญญะยิงตรงพอดี แต่อีก ๔ องค์
นั้นยิงคลาดเคลื่อนไป แต่ยิงคลาดเคลื่อนไปก็มีเลเซอร์เหมือนกัน มีเลเซอร์เหมือนกันก็ต้องรอบ
สองไป พอรอบสองไป อีก ๔ องค์นั้นก็รู้ขึ้นมาเหมือนกัน รู้ขึ้นมาแล้วถึงได้แสดงอนัตตลักขณ
สูตร ถึงสำเร็จไปทั้ง ๕ องค์

นี่ถึงว่าปัญญามันต้องเกิดขึ้นเป็นปัจจุบันธรรม ทั้ง ๆ ที่ปัญจวัคคีย์นี้พระอรหันต์ทั้งหมด
นะ แต่ความรู้เข้ามาก็ไม่เหมือนกัน ความที่ไม่เหมือนกันอันนั้น เห็นไหม ถึงว่าปัญญามันเกิดขึ้น
อย่างไร ถึงบอกว่าผู้รู้จริงมีนะ ผู้รู้จริง ผู้รู้หน้ามีอยู่ตรง มีอยู่จริง มีอยู่จริงตรงไหน ? ความคาด
ความหมายของเรามันเป็นการเทียบเคียง เห็นไหม อาจารย์มหาบัวสอนว่า “ปัญญาจะเกิดขึ้น
ต่อเมื่อเราใคร่ครวญสอดส่องอยู่ เปรียบเทียบตลอดเวลา”

มันเป็นปัญญาอยู่แล้ว แล้วเทียบเคียงทำไมไม่เป็นปัญญาอีกหรือ ? เป็น เป็นปัญญา แต่
มันเป็นปัญญาที่ว่ามันยังไม่ปัจจุบันเทียบเคียง ความเทียบความเคียงมันเป็นปัจจุบันที่ไหนละ ?
แต่ความเทียบความเคียงอันนี้มันก็เป็นการก้าวเดินเข้ามา เห็นไหม การก้าวเดินเข้ามาเรายังเห็น
ว่ามันยังไม่รวมตัว มันลัด มันเลาะกิ่งเข้ามา มันเลาะกิ่ง เลาะทาง ทางที่เป็นขวากเป็นหนามเรา
เดินไปไม่ได้เลย แล้วเราเปิดทาง เบิกทางไป

ความเบิกทางไป พอก้าวเดินไปอันนี้ก็ถูกต้องแล้ว เห็นไหม ถึงบอกว่าการก้าวเดินไปมัน ถูกต้องเพราะอะไร ? เพราะว่าการก้าวเดินอันนี้ไปมันถึงมี ๑ มี ๒ มี ๓ มี ๔ ขึ้นไปไง แต่ความ ก้าวเดินไป ทำไมไม่เป็นอย่างนั้นล่ะ ? ทำไมไม่เป็น ?

เราคาดหมาย นี่การคาดหมายของเราถึงได้ทำความผิด เช่น บอกว่าสมาธินี้ละ พอจิตสงบ เข้าไป พุทโธมันจะหายออกไป คำว่าพุทโธจะหายออกไป อันนั้นเป็นอัปนาสมาธิ เห็นไหม ถ้า กำหนดพุทโธ พุทโธอยู่ จิตมันสงบเข้ามา สงบแล้วรู้เสียงข้างนอกอยู่ ความสงบเข้ามายังนึกพุท โธได้อยู่ พุทโธได้อยู่ นี่ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อุปจารสมาธิมันเข้าไป จิตนี้มีพลังงาน พอจิตมี พลังงานมันรับรู้ได้ มันถึงเคลื่อนไหวได้ การเคลื่อนไหวได้คือการวิปัสสนาได้ไง

อัปนาสมาธินี้ลึกลงไป ลึกลงไปจนพุทโธจะหายไปด้วย เริ่มจากคำบริกรรมจะเริ่ม หายไปก่อน คำบริกรรมจะหายไป แล้วพอคำบริกรรมหาย ลมหายใจก็จะขาดออกไป มันจะไม่ รับรู้สักใจ กระทบรู้สึก ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกมันมีความรู้สึกอยู่ มันก็ไม่มีความรู้สึก แต่มันหายใจโดยละเอียดอ่อนเข้าไป นี่ลึกลงเข้าไป ๆ อันนั้นเป็นหลักความจริงที่จิตสงบ จิตที่เป็น ภาวฐานที่เข้ามาถึงอัปนาสมาธิไง เราเข้าใจว่าเป็นอย่างนั้น

นี่ความเข้าใจของเรา พอเราภาวนากันเราถึงว่าพุทโธ พุทโธ พุทโธ เรากำหนดพุทโธได้ ชัดเจนมากไหม ๆ แล้วเราก็จะปล่อยให้จางไป ๆ เข้าใจว่าถ้าพุทโธหายไปจะเป็นสมาธิไง เลย กลายเป็นนั่งหลับหมดใจ กลายเป็นตกแก้วค์ไปเลย เพราะมันไม่เข้าตามัจจะความจริง มันเข้า ตามความอนุโลมของเรา เราคาดหมายของเรา เราคาดหมายจะให้จิตเรารวมลงสมาธิ เห็นไหม แล้วเราก็ปล่อยให้ ความจริงมันต้องใช้สติระลึกรู้อยู่ พุทโธ พุทโธให้ชัดเข้าไป ความที่พุทโธชัด สติ พร้อมนี้มันจะเข้าถูกทาง แต่เพราะความเข้าใจผิดว่าพุทโธมันจะจางหายออกไป มันก็จางหายไป เราไม่นึกมันก็ไม่มีการพุทโธ แต่นึกขึ้นมา นึกขึ้นมาเป็นพิธีไง

เริ่มต้นถูกต้องวิธี เราเริ่มภาวนาก้าวเดิน แล้วเราก็จะอ่อนลง ๆ สติมันก็จางไปพร้อม พุทโธก็จางไปพร้อม แล้วก็ตกแก้วค์หายไปเลย เราเข้าใจว่าอันนั้นเป็นสมาธิ นี่ความเห็นโลก มัน ถึงว่าไม่ตามความเป็นจริง ตามัจจะความจริง อริยสัจใจ อริยสัจนี้กำหนดพุทโธ พุทโธเข้าไป ตลอด พุทโธเข้าไปตลอด สตินี้พร้อมหมด ถ้าความพร้อมของคำบริกรรมมีอยู่มันจะลงเอง พอลง เอง พุทโธนี้ เหมือนพุทโธให้แรงขนาดไหน ตะโกนออกมาขนาดไหนมันก็จะเริ่มจางออกไปเอง โดยธรรมชาติของมัน

การจางออกไปธรรมชาตินี้มันฝันไป ขนาดลมหายใจจะขาดไป มีความตกใจว่าลมหายใจจะขาด เราไม่ตายหรือ ? มันไม่ตาย พอไม่ตายสติเราพร้อมมันจะเข้ามา ถ้าสติเราพร้อม ไม่ตายหรือ ? ไม่ตาย เราต้องนึกพุทโธขึ้นมาสิ เรากลัวตาย ออกมานี่สติมันจะพุ่งออกมา มันจะคุ้มเจียจิตนี้ออกมา แต่ถ้าเรากำหนดพุทโธ พุทโธเข้าไปเรื่อย ๆ มันจะไม่กลัว สิ่งใด ๆ เกิดขึ้นนี่คืออาการของมันทั้งหมด อาการหลอกหลวงของกิเลสทั้งหมด อาการหลอกหลวงที่ไม่ต้องการให้เราประสบสิ่งที่ดีทั้งหมดในความเคยใจของเรา เราก็กำหนดพุทโธ พุทโธเข้าไป กำหนดแรง ๆ อยู่อย่างนั้นแหละ มันหายไปโดยอัตโนมัติไป มันจะหายไปเอง

เฮ้ย มันนึกไม่ได้ นึกไม่ได้เราก็นึกสติไว้สิ ถ้ามันรู้ที่อยู่ มีสติพร้อมอยู่ มันก็เหมือนกับเราทำงานอยู่ ความคล่องตัวของมัน นี่แล้วมันจะหายไป หายไปเฉพาะคำบริกรรม แต่มันจะรู้พร้อมไป มันจะรู้พร้อมตลอดเวลา รู้จริง รู้เห็นจริง รู้ว่าสติจะลงอย่างไร ? สมาธิ สักแต่ว่ารู้ เห็นไหม รู้จริงแต่ไม่รู้ออก มันถึงรับเสียงข้างนอกไม่ได้ รับอะไรไม่ได้ สักแต่ว่ารู้ เห็นไหม นี่การคาดการณ์หมายของเรา

นี่ก็เหมือนกัน พอจะก้าวเดินวิปัสสนาออกไป การใช้ปัญญามันเทียบเคียง ถูกต้อง มันเทียบเคียง เทียบเคียงบิ๊บบันก็สอนใจไป นี่คือใช้ธรรมอบรมใจ ให้ใจยอมรับธรรมคืออย่าใช้ไหม ? เมื่อก่อนเอ็งทุกข์เอ็งยากอยู่ เห็นไหม ไอ้กิเลส ไอ้หัวใจของเราเนี่ยทุกข์ยากตลอดเวลา แต่ในเมื่อเราเทียบเคียงแล้วเราก็ต้อย เฮ้อ ต้อย วาง นี่เทียบเคียงเข้าไป มันปล่อยต้องปล่อยอย่างนี้ก่อนสิ ปล่อยเข้าไปเรื่อย ๆ เรื่อย ๆ ปล่อยเข้าไปเรื่อย ๆ ต้องหมั่นฝึก ต้องหมั่นซ้ำ หมั่นพยายามพิจารณาตลอดเวลา นี่คือปัญญา ก้าวเดินออกไปด้วยปัญญา แต่พอมันปล่อยออกไปแล้วเราจะเข้าใจว่าอันนี้เป็นผลไป

นี่มันคิดตรงนี้ไป เป็นสเต็ปไป ความคิดถ้าปล่อยอย่างนี้เป็นผลอย่างนั้น ๆ เห็นไหม พอคำว่าเป็นผลมันไม่ก้าวเดินต่อไป นี่ภาวนามยปัญญา มันจะไม่เกิดตรงนั้น จิตนี้มหัศจรรย์มาก ความใคร่ครวญของจิตจะมหัศจรรย์มหาศาลเลย เพราะจิตมันออกไป มันสงบเข้าไป มันเป็นอุปกิเลส ความเว้งว้าง ความสว่างไสว มันเป็นกิเลสอย่างละเอียด พอกิเลสอย่างละเอียด ความเห็นอย่างละเอียดเข้ามา มันเห็นแปลกโลกไป เห็นแปลกจากความเห็นเดิมของเราใช้ไหม

มันเว้งว้าง มันรู้ แล้วมันอึดความพอของมันอยู่ภายใน แต่อึดชั่วคราว เราว่าอันนี้เป็นผลพออันนี้เป็นผลมันก็ต้องเกิดมานะ เกิดทิฏฐิ เกิดความยึดมั่นในความเห็นของตน พอเกิดความยึด

มันในความเห็นของตนแล้ว มันถึงความยึดมั่นอันนั้นมันเป็นสัพเพ ชัมมา อนัตตา มันต้องแปรสภาพไป พอแปรสภาพไป แต่เรายังยึดความเห็นเดิมมันได้ เราถึงเอาอดีตมาพูดกันใจว่าเคยเป็นอย่างนั้น เคยเป็นอย่างนั้น จิตเคยเป็น

นี่ปัญญาเทียบเคียงมันได้แค่นี้ แต่มันก็เป็นปัญญา เห็นใหม่ ปัญญาที่ครูบาอาจารย์สอนว่าการเทียบ การเคียง การสอดคล้อง ชุคคฺย การพิจารณาอยู่ตลอดเวลา นั่นคือปัญญา การฝึกปัญญา แต่มันยังไม่รวมลงเป็นปัจจุบัน ไม่รวมลงปัจจุบันแบบพระอัญญาโกณฑัญญะเห็นตามความเป็นจริง แต่มันเทียบเคียงได้แบบพระอัสสชิ พระอัสสชิ พระอะไรยังเทียบเคียงอยู่ ยังไม่เห็นตาม แต่มันก็ก้าวเดินขึ้นมาจากปกติมหาศาลเลย ถึงบอกว่าการชำระกิเลสขาดนี้มันต้องเป็นสมุจเฉตปหานไป

การสมุจเฉตปหาน คือพระอัญญาโกณฑัญญะสมุจเฉตปหาน รู้ในปัจจุบันนั้น ไม่มีกาล ไม่มีเวลา จนพระพุทธเจ้าว่า “โกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” เห็นใหม่ แต่พระอัสสชิ พระมหานามะ ยังไม่รู้เพราะอะไรละ ? แต่ก็รู้เทียบเคียงขึ้นมา เป็นอันนั้นไม่ใช่สมุจเฉตปหาน แต่เป็นตทังคปหาน มันเกาะเข้ามา ๆ เกาะทางเข้าไป แต่ยังไม่สุดสิ้นจบระบบอันนั้นออกไป ยังไม่จบระบบอันนั้นออกไป กิเลสมันยังไม่ขาดออกไป มันถึงย้อนกลับเข้ามาได้ การย้อนกลับเข้ามามันตีกลับ พอการตีกลับกิเลสมันจะพุ่งออกมา

ดูอย่างเช่นเด็ก นี่ความหลงผิดของเด็ก พอเด็กมันรู้เท่ามันก็จะปล่อย ความหลงผิดของผู้ใหญ่ ความหลงผิดของผู้ใหญ่จะหลงผิดมาก ที่นี้ความหลงผิดของในใจที่เห็นใจว่าตัวเองเป็นสังเกตติว่าทักขุมานะในใจนั้นสูงจรดฟ้าขนาดไหน แล้วมันจะฟังใคร ? พอไม่ฟังใครเสร็จแล้วมันยังแปรสภาพอีก เห็นใหม่ สัพเพ ชัมมา อนัตตา ธรรมนี้ต้องแปรสภาพไป พอแปรสภาพไปความเห็นอันเก่ามันเกิดขึ้น กิเลสมันเกิดขึ้น แล้วมันก็ไปกดอันนั้นไว้ไม่ลง ความเห็นผิดอันนี้มันถึงเป็นโทษกับตัวเอง

พระพุทธเจ้าสอนไว้แล้วนะ ว่าถ้าเราทำตัวเราเองผิดพลาด ความผิดอันนี้ยังน้อยกว่าเราทำให้คนอื่นผิดพลาดนะ เราพาคนอื่นหลงไหลผิดพลาดไป อันนั้นยังเป็นโทษมากขึ้นไปอีก เพราะอะไร ? เพราะเราทำคนอื่นให้เสียประโยชน์ไปด้วย เห็นใหม่ นี่มันถึงบอกว่าผู้รู้จริงมีอยู่ ความเห็นจริง ความเห็นจริงมันต้องเกิดขึ้นจากการขับไล่ของเราเข้าไป อย่างที่ว่าพระพุทธเจ้า

บอกแล้ว “อานนท์ เธออย่าถามให้เสียเวลาไปว่าพระพุทธเจ้าหนีพพานไปแล้ว มรรค ผลมันจะหมดกาลหมดสมัยเมื่อไหร่ มันไม่มีหมด”

“อานนท์ เราบอกไว้ก็หนแล้ว ว่า ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” แต่สมควรในการชำระกิเลส เห็นไหม สมควรในหลักข้างใน

นี่ปัญญามันจะก้าวเดิน มันจะก้าวเดินไปอย่างนั้น ก้าวเดินไป ๆ ถ้ามันยังไม่เกิดสมุจเฉตพหวนขึ้นมาเมื่อไหร่ ในหัวใจมันยังไม่ได้ตัดกิเลสออกไป สังโยชน์ขาดออกไป เราจะไม่นอนใจ มันจะเว้งว้างขนาดไหน มันจะเป็นความมหัศจรรย์ขนาดไหน อันนั้นก็เป็นการมหัศจรรย์ มันถึงย้อนกลับมาส่งเสริมศาสนาว่าการประพฤติปฏิบัติเข้าไป มันจะแปลกประหลาดมหัศจรรย์จากโลกนี้มาก ถึงบอกว่ามันจะเหนือโลก เหนือสงสาร เหนือทุกอย่าง ในสามแดนโลกธาตุนี้ไม่มีความเห็นอันนี้ไม่มี

ดูอย่างเวลาทำสมาธิเข้าไปสิ คนเราทำสมาธิขึ้นไปบนสวรรค์นะ ไปสื่อกับสวรรค์ ไปสื่อกับเทวดา รู้ดีตอนาคต่อไป อันนั้นมันเป็นอนิจจังทั้งหมด มันเป็นอนิจจังทั้งนั้นเลย เพราะสิ่งที่เขาเป็นอยู่ในพวกเทวดานั้น เขาก็ยังเป็นอนิจจังในตัวของเขาเอง ในตัวของเขาเองยังเกิดยังดับอยู่ แล้วเขาจะเอาความจริงจากที่ไหนมาพูด เขาก็ต้องพูดในการปฏิบัติค้ำหน้า ค้ำหน้าที่ว่ามันหมุนไป ทุกคนรู้ว่าวันนี้พระอาทิตย์ขึ้นมันต้องมาถึงกลางวัน แล้วถึงตอนเย็นพระอาทิตย์ต้องตกไป พรุ่งนี้พระอาทิตย์ต้องขึ้น

เราก็อพยากรณ์ได้ พรุ่งนี้พระอาทิตย์ก็จะขึ้นที่เก่า แล้วก็ตกไปอีก เว้นไว้แต่ฤดูสมัยพระอาทิตย์จะอ้อมหน้อยหนึ่ง นั่น สิ่งนี้มันเป็นอยู่โดยธรรมชาติ แต่การชำระสิ่งที่ไปรู้พระอาทิตย์นี้สิ พระอาทิตย์ที่ขึ้น ใครเป็นผู้เดือดร้อนกับพระอาทิตย์ที่ขึ้น พระอาทิตย์ขึ้น เห็นไหม สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เป็นแค่พวงดอกไม้ระ รุป รส กลิ่น เสียงเป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ไอ้กิเลสที่ไปติดในรูป รส กลิ่น เสียงนั้นต่างหาก กิเลสคือความเคยใจของเรา แม้แต่วิปัสสนาปัญญาเกิดก็ติด

อาจารย์ท่านบอกว่า “ขณะเรากวางนอนอยู่ ไม่ใช่เราจะปะทะกิเลสตลอดไป กิเลสมันก็อยู่ท่ามกลางที่เราวางนอนอยู่นั่นแหละ” อันนั้นถึงว่ามันถึงไม่เป็นปัจจุบัน เห็นไหม กิเลสมันมีอยู่แล้วหนึ่ง การภาวนาการหมายหนึ่ง แต่เป็นการก้าวเดินที่ถูกต้อง ถ้าไม่มีหนึ่งจะนับสองมาจากไหน เพียงแต่ว่าเรากวางนอนไปแล้ว เราไม่ได้ผลกันตรงนี้ไง เราไปได้ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ดิบ ๆ สุก ๆ ไร

ตาบอดแล้วคลำช้างกัน แล้วว่าอันนี้เป็นช้าง ๆ ใด เราเลยไม่มีใครจับช้างได้จริง ๆ สักตัวหนึ่งใน
กำมือใจ หัวใจนั้นไม่เป็นธรรม หัวใจนั้นเป็นธรรมแล้ว สิ่งใดจะเข้าไปยุ่งกับธรรมอันนั้นได้ละ ?
ธรรมอันนั้นเหนือโลก เห็นไหม

ธรรมอันที่เหนือโลกมันก็ต้องสร้างเหตุขึ้นไปอย่างนี้ สร้างเหตุขึ้นไป เทียบเคียงเข้าไป ๆ
มันจะเลาะเข้ามา เลาะเข้ามา แต่มันก็เป็นเข้าไป เข้าไปเรื่อย ๆ เข้าไป มันจะหลุดออกไปเรื่อย ๆ
ตทั้งหมดไปเรื่อย ๆ แต่ส่วนใหญ่แล้ว พอดทั้งหมดแล้วคิดว่าทั้งหมดนี้เป็นผลไป

ตทั้งหมดไม่ใช่สมุจเฉตปหาน สมุจเฉตปหานกิเลสขาดปานแขนขาด สิ่งทีขาด
ออกไปจากแขนของตัว กระเด็นออกไปจากตัวใครจะไม่รู้ สันโยชน์ขาดออกไปจากใจ ความ
มหัศจรรย์ตรงนั้นต่างหากมันถึงจะเกิดขึ้นแบบมหาศาล แต่ในเมื่อเลาะเข้ามา ความปล่อยวาง
ขึ้นมามันก็เหมือนกับอารมณ์ของความเป็นสมาธินั้นแหละ แต่มันลึกกว่า ลึกกว่าเพราะการ
ปล่อยวางนี้ปล่อยวางด้วยปัญญา

การปล่อยวางด้วยปัญญา กับการปล่อยวางด้วยสมาธิต่างกัน การปล่อยวางด้วยสมาธิคือ
ว่ากำหนดพุทโธเข้าไป พุทโธเข้าไปจนหายหมด มันเว้งว่างหมด แต่มันเหมือนกับเอาเศษสวะไว้
ใต้พรม เห็นไหม มันมีอยู่ในใต้พรม มันรู้ว่ามีอยู่ แต่ปัญญาใคร่ครวญกิเลส เวลามันขาดเข้ามา
มันถึงจะเป็นปัญญาอบรมสมาธิก็จริงอยู่ มันก็หมุนเข้ามา ๆ

ฟังนะ ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิกำหนดพุทโธเข้าไป จิตนี้มันจะสงบแบบที่ว่าลึก
เข้าไปเลย จนสักแต่ารู้ แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิมันอบรมเข้ามา มันปล่อย มันถอด มันถอน
เข้ามาเหมือนกัน แต่ความรู้มันก็เหมือนกันปกตินี้แหละ แต่มันหายความสงสัยใจ หายความ
สงสัย หายความเคลือบแคลง หายความที่วกังวล มันก็หายความเคลือบแคลง ความสงสัย ความ
กังวลหายไป นี่คืออะไร ? นี่คือนิวัตรธรรมใจ

พอนิวัตรธรรมหลุดออกไป หลุดออกไปจากใจเรื่อย ๆ ใจละเอียดเข้ามา ใจละเอียดเข้า
มา ความคล่องตัวของใจที่มันก้าวเดินไปมันจะง่ายขึ้น ในการใช้ปัญญาอบรมสมาธิหมุนเข้ามา
มันถึงว่ามันจะไม่เป็นสิ่งมหัศจรรย์ ยอมรับอยู่มันไม่เป็นสิ่งมหัศจรรย์ มันเป็นเรื่องที่ปล่อย
วาง โลง โถง ปล่อยวางเข้ามาเรื่อย แล้วมันจะไปเหมือนกันตรงที่ว่าสมุจเฉตปหานตรงนี้ มันจะ
แปลกประหลาดมหัศจรรย์จนตัวนี้ลอยเบา เหมือนกับ.... (เทพสิ้นสุดเพียงเท่านั้น)

เทศน์เช้าเรื่อง วิธเคินปัญญา ๒ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๒ ๘